

Geomedia OÜ poolt pakutav valla arengukava koostamise meetodika

Omavalitsuse arengukava olemus.

Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise kohustuse määratleb kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (KOKS):

- Valla või linna arengukava on dokument, mis sisaldab antud omavalitsusüksuse majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsi, pikemaajalise tegevuse kavandamise ning edasise arengu suundi ja eelistusi (KOKS, §9).
- Vallal või linnal peab arengukava olema vähemalt kolmeks järgnevaks aastaks. Kui vallal või linnal on kolmest aastast pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, peab arengukava olema kavandatud selleks perioodiks (KOKS, §37, lg 1).
- Arengukava on aluseks:
  - 1) valla- või linnaeelarve koostamisele;
  - 2) investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele sõltumata nende allikast;
  - 3) laenude võtmisele ja võlakirjade emiteerimisele eelarveaastast pikemaks perioodiks (KOKS §37, lg 4)

Arengukava on oma olemuselt organisatsiooni strateegilise juhtimise aluseks, sätestades omavalitsuse arengu pikema aja arengusuunad. Strateegiline planeerimine aitab omavalitsusüksusel teostada ka operatiivset juhtimist, võimaldades tuvastada taktikalise tegevuse mõjudest piirkonna soovitud arengule. Arengukava võimaldab tegutseda eesmärgistatult ning on seetõttu tõhus tulemusjuhtimise ja kohaliku poliitika vahend – näitab, kui palju seatud eesmärkide suunas on liigutud.

Planeerimise tulemuste saavutamise taustal sisaldab arengukava koostamine ka avalikkuse kaasamist ja osalusdemokraatia rakendamist. Huvigruppide tahe, mõtlemise kvaliteet ja loomingulisus ning valmisolek kavandatu elluviimiseks määrab arengukava väärtuse. Arengukava ei ole mitte niivõrd seadusandlik akt, kuivõrd ühiskondlik kokkulepe piirkonna arenguhuvid realiseerimiseks.

Arengukava koostamise protsessi edukaks läbiviimiseks ja kvaliteetse arengukava saamiseks on vajalik:

- Vallavolikogu ja vallavalitsuse tahe sisulise arengukava koostamiseks,
- võimalikult paljude erinevate huvigruppide esindajate kaasamine arengukava väljatöötamise protsessi,
- võimalikult paljude piirkonna võtmeisikute aktiivne osalemine arengukava koostamise protsessis,
- omavalitsusametnike mõistev suhtumine ja igakülgne koostöö ülevaate materjalide kogumisel ja andmeanalüüsil,
- kogu protsessi käsitlemine erinevate huvide kooskõlastamise kohana,
- arengukava elluviimiseks vajalike konkreetsete tegevuste ja investeeringute väljatoomine.

Omavalitsuse arengukava sisaldab endas enamasti:

- omavalitsuse pikema aja (10-15 aastat) arengustrateegiat

- omavalitsuse lähiaja tegevuskava (3-5 aastat)

Omavalitsuse arengustrateegia

Geomedia OÜ kasutab valla arengukava väljatöötamisel strateegilise planeerimise visioonilise käsitluse metoodikat. Strateegiline planeerimine iseenesest on süstemaatiline arendustegevusi integreeriv samm-sammuline protsess, arengueesmärkide ja –prioriteetide, nende saavutamise teede (strateegilised arengusuunad) ja tegevuskava sõnastamiseks. Strateegilise planeerimise visiooniline käsitlus seab keskele kohale tulevikku suunatud visiooni(enamasti 10-15 aastat) valla arengust. Strateegilise planeerimise protsess ja selle ülesehitus peab vastama küsimustele:

- Kus me oleme praegu (praeguse olukorra kaardistamine)?
- Kus me tahaksime oma arengutasemes olla teatud aja möödudes (visiooni seadmine)?
- Kuidas me jõuame soovitud olukorrani (strateegia valimine)?
- Milliseid konkreetseid samme on selleks tarvis teha (tegevuskava koostamine)?
- Kuidas me oma tegevust mõõdame ja edusamme tuvastame (mõõdikute seadmine, seire, kontroll, tagasiside)?

Omavalitsuse arengu strateegilise planeerimise protsess põhineb kohaliku omavalitsuse sisemiste tugevate ja nõrkade külgede ning väliskeskkonnast tulenevate võimaluste ja ohtude tunnetamisel ja arvestamisel. Omavalitsuse olukorra analüüsimisel ja arengueelduste tuvastamisel arvestatakse erinevatest vaatepunktidest (kohalik omavalitsus, kohalik elanikkond, ettevõtjad jt) lähtuvalt loodus-, majandus-, sotsiaal- ja kultuurikeskkonna aspekte, selgitatakse välja võimalikud arenguteed ning hinnatakse nende mõju.

Arengukavas sisalduv strateegia on laiaulatuslik ja piisavalt üldine, et täita pikaajalisi eesmärke. Seejärel tuuakse välja ka alaeesmärgid, ülesanded ja meetmed, mis on otstarbekas suunata võtmevaldkondadesse, et koondada eduks vajalik kriitiline kogum ressursse ning mitte lasta neid pihustuda pisiasjadesse. Sise- ja väliskeskkonna hinnangutest lähtuvalt kavandatakse omavalitsuse areng selliselt, et kasutada olemasolevaid tugevaid külgi ja suurendada võimalusi, samal ajal vähendades omavalitsuse nõrku külgi ja vältides ohte.

Omavalitsuse tegevuskava

Omavalitsuse lähiaja tegevuskava sätestab arengustrateegia elluviimiseks vajalikud tegevused ja projektid, koos tegevuste läbiviimise ajakava ja läbiviimiseks vajalike ressursidega. Tegevuste ja projektide valikul ja elluviimise prioriteetide seadmisel arvestatakse nende eeldatavat mõju arengustrateegia elluviimisele. Samuti pööratakse tegevuskava koostamisel tähelepanu kohaliku omavalitsuse eelarveväliste lisaresurside hankimisele, eesmärgiga saavutada tegevuskava maksimaalne tulemuslikkus ja mõju omavalitsuse arengule.

Omavalitsuse arengukava koostamisel ja vormistamisel arvestatakse arengukava koostamise ja elluviimise tsüklilist iseloomu, st vajadust arengukava perioodiliselt täiendada või muuta, sõltuvalt arengukavandamise ja elluviimise konteksti

muutustest. Arengukava kui dokument koosneb järgnevatest omavahel seotud osadest (eraldi köidetest):

- 1) Omavalitsuse olukorra analüüs (olukorra koondandmestik, probleemid ja arenguvajadused)
- 2) Omavalitsuse arengustrateegia (olukorra hinnang – arengueeldused, visioon, arengumudel (arengusuunad, eesmärgid, ülesanded))
- 3) Omavalitsuse lähiaastate tegevuskava (tegevusprojektid, ajakava, finantsplaan, elluviimise organisatsioonilised alused)